

EXODUS

BOGOWIE I KRÓLOWIE

W KINACH OD 9 STYCZNIA W 3D i 2D
NAPISY I DUBBING

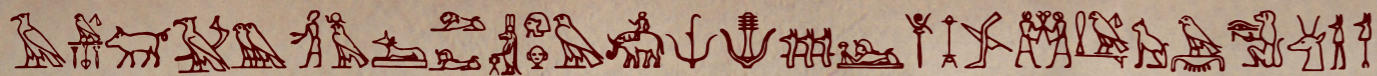
MATERIAŁY EDUKACYJNE DLA NAUCZYCIELI I KATECHETÓW

© 2014 TWENTIETH CENTURY FOX. ALL RIGHTS RESERVED.
PROPERTY OF FOX PRODUCTIONS. USE ONLY FOR OFFICIAL PUBLICATION OR OTHER TRANSPORT OF THIS MATERIAL IS STRICTLY PROHIBITED.

#EXODUSMOVIE

WPROWADZENIE

Film Ridleya Scotta ukazuje losy Mojżesza, znane ze Starego Testamentu. Stara się wiernie odtwarzać czasy, o których opowiada i bohaterów Biblii.

Filmowa opowieść rozpoczyna się w momencie, kiedy Mojżesz jest już dorosłym człowiekiem. Wychowywany na dworze faraona u boku jego jedyne go syna, Ramzesa, przyszły przywódca Narodu Wybranego, nie zdaje sobie sprawy ze swojego pochodzenia. Podobnie jak widzowie, dowiaduje się o nim nieoczekiwanie od starszyny Izraelitów podczas wizyty u nadzorca hebrajskich niewolników, pracujących przy budowie piramid. W konsekwencji ujawnienia tej prawdy Mojżesz zostaje wygnany z dworu faraona, znajdując schronienie i zajęcie u wiodących pasterskie życie na pustyni Synaju Medianitów, potomków Abrahama. Żeni się i zostaje ojcem.

Z sielskiego otoczenia wrywa Mojżesza głos Boga. Ukazując mu płonący krzak, Stwórca, ukazany w postaci dziecka, wzywa go, by wyprowadził Naród Wybrany z Egiptu, domu niewoli do Ziemi Obiecanej. Dalej film ukazuje powrót Mojżesza do Egiptu oraz jego spotkanie z faraonem. W obliczu braku zgody Ramzesa na opuszczenie przez Izraelitów Egiptu, Pan Bóg zsyła dziesięć plag. Pierwsza plaga to zamiana wody w rzekach, kanałach, jeziorach i sadzawkach w krew, druga – inwazja żab, trzecia – komarów, czwarta – robactwa, piąta – zaraza, szósta – wrzody, siódma – grad, ósma – szarańcza, dziewiąta – ciemności. Po najstraszniejszej, ostatniej pladze, kiedy Stwórca postanawia zglądzić wszystko, co pierwotne w Egipcie, oszczędzając jedynie potomków Narodu Wybranego, Ramzes ugina się i rozpaczony śmiercią własnego dziecka, wypuszcza Izraelitów. Mojżesz wyprowadza swój lud. Gdy dogania go pościg żądnej zemsty faraona, Pan Bóg dokonuje cudu. Oto rozstępuje się Morze Czerwone, Izraelici przechodzą, za nimi zaś nadciąga ogromna fala, która porywa wrogów. Film kończy spotkanie Mojżesza z rodziną.

INFORMACJE O FILMIE

Ta filmowa adaptacja Starego Testamentu jest kolejnym historycznym dziełem Ridleya Scotta. 77-letni reżyser nakręcił „Exodus: Bogowie i królowie” w zaledwie 74 dni, w co trudno uwierzyć, oglądając ten spektakularny film, szczególnie biorąc pod uwagę fakt, że był kręcony nie tylko w zamkniętym studiu filmowym, ale też w plenerach Hiszpanii oraz Wysp Kanaryjskich, a brało w nim udział około pięciu tysięcy statystów. Z drugiej strony Ridley Scott jest znany z niezwykle tempa pracy. To jego ósmy film w ostatniej dekadzie. Do udziału w jego tworzeniu zaprosił współpracowników, którzy mają już na swoim koncie liczne dokonania. Autorem scenariusza jest zdobywca Oscara, Steve Zaillian, scenarzysta tak wybitnych filmów, jak choćby „Lista Schindlera”, „Wszyscy ludzie króla” czy „Mission Impossible”. Muzykę do filmu skomponował Alberto Iglesias, jeden z najbardziej cenionych hiszpańskich kompozytorów, twórca ścieżki dźwiękowej do filmów Pedro Almodovara. Polska też ma ważny udział w tym filmie, dzięki autorowi zdjęć, Dariuszowi Wolskiemu, który jest również autorem zdjęć do wszystkich części „Piratów z Karaibów”, „Prometeusza” czy choćby nowej wersji „Alicji w Krainie Czarów”.

Młodych ludzi szczególnie zachęci do obejrzenia filmu informacja, że występuje w nim plejada znakomitych aktorów, o których większość z nich słyszała. Są to przede wszystkim odtwórcy głównych ról: kultowy aktor Christian Bale jako Mojżesz oraz Joel Edgerton jako Ramzes. W tym miejscu warto zaznaczyć, że przygotowując się do roli Mojżesza Christian Bale przeczytał Pięcioksiąg Mojżesza, Koran oraz kilka ksiąg poświęconych narodowi Izraela oraz Mojżeszowi jako postaci historycznej. W pozostałych rolach także grają popularni aktorzy, tacy jak: Aaron Paul (znany z serialu „Breaking Bad”), Sigourney Weaver („Avatar”), John Turturro („Transformers: Ciemna strona księżycy”), Ben Kingsley („Lista Schindlera”), Indira Varma („Gra o tron”) oraz Ben Mendelsohn („Drugie oblicze”).

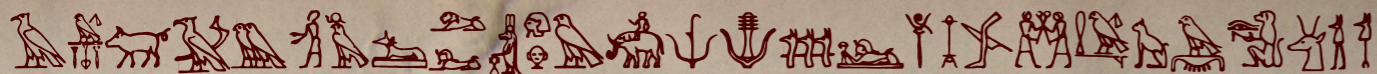

Filmy poświęcone tematyce biblijnej stają się obecnie coraz bardziej popularne, co nawiązuje do istnego zalewu filmów o tej tematyce z lat 50-tych i 60-tych, kiedy ekranizacja historii biblijnych przyciągała do kin rzesze widzów. „Exodus: Bogowie i królowie” to po niedawnym filmie „Noe” w reżyserii Darrena Aronofskiego kolejny wysokobudżetowy film o tej tematyce w ostatnim czasie.

Najnowsze dzieło Ridleya Scotta znakomicie wprowadza dzieci w tematykę biblijną na polu kinematografii. Zachęca do zgłębienia Starego Testamentu i może być przyczynkiem do dyskusji na temat symboliki chrześcijańskiej, stosunku Boga do człowieka oraz człowieka do Boga.

MATERIAŁY DO LEKCJI

KORZYSTANIE Z MATERIAŁÓW

Proponowane ćwiczenia są przeznaczone dla uczniów 5-6 klas szkoły podstawowej i 1-2 klas gimnazjum. W czasie lekcji należy posiłkować się kilkoma egzemplarzami Biblii, w której uczniowie mogliby znajdować potrzebne im fragmenty, wyszukując nawiązania do Starego Testamentu. Każda strona może być kopiowana w celach edukacyjnych.

ĆWICZENIE 1 Dzieciństwo Mojżesza

Fragmenty Starego Testamentu (Księga Wyjścia 1,12 – 2,4):

Położenie izraelskie

W końcu faraon rozkazał wszystkim swoim poddanym: „Każdy nowo narodzony chłopiec ma być wrzucony do Nilu, a każda dziewczynka ma pozostać przy życiu”.

Narodziny Mojżesza

Pewien człowiek z rodu Lewiego pojął za żonę kobietę, również z rodu Lewiego. Kobieta ta poczęła i urodziła syna, a że wydał jej się prześliczny, trzymała go do ukrycia przez trzy miesiące. Nie mogła jednak dłużej go ukrywać, wzięła więc koszyk z papirusowej trzciny, nasaczyła go żywicą i smolą, włożyła do niego dziecko i umieściła w sitowiu nad brzegiem Nilu. Siostra chłopca, ciekawa jego dalszych losów obserwowała wszystko z daleka. W tym czasie córka faraona przybyła nad Nil, aby się wykąpać, a jej służące przechadzały się nad brzegiem rzeki. Nagle zobaczyła koszyk wśród sitowia, kazała więc służącej, aby go przyniosła. Uchyliła wieko i zobaczyła chłopczyka. Wzruszyła się, bo był zapłakany, i rzekła: „Pewnie jest to hebrajskie dziecko”. Wówczas jego siostra powiedziała do córki faraona: „Jeśli chcesz, przyprowadzę niańkę spośród kobiet hebrajskich, aby wykarmiła je dla ciebie. „Zrób tak!” – odparła córka faraona. Dziewczyna pobiegła i zawołała matkę chłopca. Córka faraona rzekła do niej: „Zaopiekuj się tym dzieckiem i wykarm je dla mnie. Zapłacę ci za to”. Kobieta wzięła niemowlę i karmiła je. Gdy chłopiec podrośł, przyprowadziła go do córki faraona, a ona uznała go za swojego syna. Dała mu na imię Mojżesz, rzekła bowiem: „Wyciągnęłam go z wody”.

Uczniowie powinni znaleźć przytoczony fragment w Piśmie Świętym.

Pytania do dyskusji:

Dlaczego w filmie nie zostały pokazane narodziny Mojżesza i sposób, w jaki rodzicom udało się uratować chłopca, a zamiast tego Ridley Scott przedstawił wydarzenia, które nie są opisane w Starym Testamencie, takie jak pobyt Mojżesza na dworze faraona?

Czy fakt uratowania Mojżesza w dzieciństwie można nazwać cudem?

Dlaczego córka faraona zdecydowała się uznać Mojżesza za swojego syna?

Zadania dla uczniów:

Opisanie w punktach wczesnego dzieciństwa Mojżesza.

Pisemne przedstawienie sytuacji od strony córki faraona w postaci fragmentu pamiętnika córki faraona na specjalnie przygotowanym papierze, przypominającym egipski papirus.

Przygotowanie przez uczniów krótkiego komiksu zatytułowanego „Ocalenie Mojżesza”.

ĆWICZENIE 2 Zestawienie postaci Mojżesza i faraona Ramzesa

Głównym motywem filmu jest historia Mojżesza, powstała w oparciu o konflikt pomiędzy przybranymi braćmi. Śledząc dzieje Mojżesza i Ramzesa młody widz uosabia w ich postaciach dobro i zło.

Pytania do dyskusji:

Co w istocie podzieliło przybranych braci, Mojżesza i faraona Ramzesa?

Jakie wydarzenia w filmie pokazują, że Mojżesz i Ramzes, pomimo fundamentalnej różnicy zdań związanej z sytuacją Izraelitów w Egipcie, zachowali wobec siebie uczucia braterskie?

W biblijnej historii wyjścia Izraelitów z Egiptu ważną rolę odgrywają trzy osoby: Mojżesz, reprezentujący Boga, faraon, który jest przeciwnikiem Bożego planu zbawienia oraz brat Mojżesza – Aaron. Dlaczego w filmie Aaron jest postacią tak niewiele znaczącą?

Zadania dla uczniów:

Znalezienie w Internecie rysunków, ukazujących Mojżesza i faraona. Następnie wklejenie ich do zeszytu, a pod każdą ilustracją umieszczenie kilku informacji o każdej z postaci.

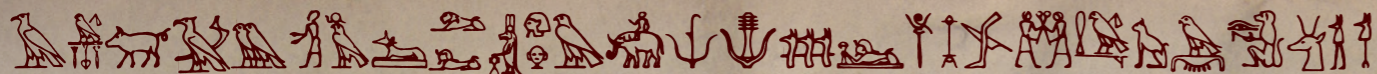
Dobranie kilku chłopców w pary i zainscenizowanie scenki – rozmowy między Mojżeszem a faraonem w formie braterskiego pożegnania przed opuszczeniem Egiptu przez Izraelitów.

Narysowanie w zeszytach symboli, jakie pojawiają się w scenach, w których są pokazania bracia (wąż, sztylet, niemowlę owinięte w białe sukno) i wyjaśnienie ich znaczenia.

Wyszukanie w Księdze Rodzaju fragmentów, opisujących Mojżesza i tych opisujących faraona.

ĆWICZENIE 3

Plagi egipskie

Pytania do dyskusji:

Jaką widać różnicę w stosunku faraona do swojego ludu, a Pana Boga do Izraelitów?

Czego oczekuje od faraona i Egipcjan Pan Bóg?

Która z plag, zdaniem uczniów, została najbardziej sugestywnie przedstawiona w filmie i dlaczego?

Jakie jeszcze plagi mógł zesłać na Egipcjan Pan Bóg?

Zadania dla uczniów:

Odnalezienie w Starym Testamencie opisu plag, jakie odwiedziły Egipt.

Stworzenie w zeszycie tabelki, w której po jednej stronie znajdzie się nazwa plagi, a po drugiej jej konsekwencje dla Egipcjan i Egiptu.

Zastosowanie w kilku zdaniach związku frazeologicznego „plagi egipskie”.

* CIEKAWOSTKA

Pierwotnie istniały dwie wersje historii o plagach. Starsza wersja składała się prawdopodobnie z opisu siedmiu plag, a młodsza wskazywała na pięć. W starszej główną postacią był Mojżesz, przemawiający w imieniu Boga, podczas gdy w młodszej znaczną rolę odgrywał jego brat, Aaron, reprezentant izraelskich kapłanów. Aaron pokonał egipskich czarowników, dowodząc w ten sposób bezużyteczności magii i mocy Boga. Obie wersje połączono i powstał obecny tekst Starego Testamentu.

ĆWICZENIE 4

Mojżesz a Bóg

Pytania do dyskusji:

Dlaczego Mojżesz na początku z nieufnością podchodził do wiary Hebrajczyków, co w filmie obrazują rozmowy z żoną?

Czego symbolem są nieustanne dyskusje Mojżesza z Bogiem, jego wątpliwości co do Bożych planów?

Co chciał przekazać Ridley Scott, przedstawiając w swoim filmie Boga pod postacią dziecka?

Czy wiara zakłada brak wątpliwości? Czy też jest w niej miejsce na pytania?

Zadania dla uczniów:

Wyobrażenie sobie, że zostaje się reżyserem filmu, w którym pojawia się postać Pana Boga. Uczniowie opisują w kilku zdaniach, jak by Go przedstawili, pod jaką postacią.

Wcielenie się w postać Mojżesza i wygłoszenie alternatywnej wersji dialogu z Bogiem na górze Synaj.

Narysowanie plakatu do filmu, na którym będzie widoczny Mojżesz oraz Pan Bóg.

PROPOZYCJE DODATKOWE

PRACA W GRUPIE 1

Gra planszowa

Plansza będzie przedstawiać dzieje Mojżesza, a także wydarzenia zawarte w Biblii. Powinna zaczynać się od pola przedstawiającego dwór faraona, a kończyć polem ilustrującym Ziemię Obiecaną. Uczestnicy gry będą podążać śladami Mojżesza.

Każdemu zdarzeniu należy podporządkować takie oznaczenie, jak w grach planszowych (np. pola z ilustracją kolejnych plag – aby przeczekać plagi, czekasz kolejkę, pole z ilustracją góry Synaj – po spotkaniu ze Stwórcą zyskujesz szczególną moc i ruszasz się sześć pól do przodu). Opisy tworzą instrukcję. Najważniejszą częścią tego projektu jest tworzenie przez dzieci planszy do gry. Ilustrowanie i tworzenie planszy będzie powtórzeniem wiadomości o historii Mojżesza.

Rozgrywka może być podczas kilku lekcji nagrodą dla uczniów, którzy wykazali się podczas zajęć aktywnością.

PRACA W GRUPIE 2

Quiz z wiedzy o filmie i dziejach Mojżesza.

Klasę należy podzielić na dwie lub trzy grupy, w zależności od liczebności. Katecheta zadaje pytania, dając dzieciom czas do namysłu, uczestnicy omawiają odpowiedź w grupie, a następnie zgłaszają się do odpowiedzi. Ta grupa, która pierwsza zna prawidłową odpowiedź, otrzymuje jeden punkt. Grupa z większą ilością punktów wygrywa.

PYTANIA

- Dlaczego matka włożyła małego Mojżesza do koszyka, który umieściła w sitowiu nad Nilem?
- Kto znalazł Mojżesza w sitowiu?
- Czy Mojżesz był traktowany na dworze faraona jak niewolnik?
- Czy Mojżesz uwierzył, że jest Hebrajczykiem, kiedy usłyszał swoją historię?
- Dlaczego Mojżesz został oddalony z dworu?
- Kto umieścił w rzeczach wygnanego Mojżesza jego miecz?
- Dlaczego Mojżesz opuścił Medianitów i wyruszył z powrotem do Egiptu?
- Gdzie Mojżesz po raz pierwszy usłyszał głos Pana Boga?
- Jak objawił się Mojżeszowi Pan Bóg?
- Jaką misję powierzył Mojżeszowi Pan Bóg?
- Jak się nazywał brat Mojżesza?
- Gdzie przebywał brat Mojżesza?
- Jak postanowił ukarać Egipcjan za ich postępowanie wobec Izraelitów Pan Bóg?
- Jaka była pierwsza plaga zesłana na Egipcjan przez Pana Boga?
(kolejne plagi – kolejne punkty, w sumie 10)
- Przed którą z plag Mojżesz szczególnie przestrzegł Ramzesa?
- Jak to się stało, że ostatnia plaga nie dotknęła dzieci Izraelitów?
- Dlaczego Ramzes tak długo nie chciał się zgodzić, by Izraelici opuścili Egipt?
- Co spowodowało, że ostatecznie Ramzes zdecydował się ich wypuścić?
- Jak zakończył się pościg wojsk faraona?
- Gdzie dotarli Izraelici po przejściu przez Morze Czerwone?

PYTANIA DODATKOWE (w przypadku dogrywki)

- Co oznacza imię Mojżesz?
- Z jakiego języka wywodzi się imię Mojżesz?
- Jak miał na imię brat Mojżesza?
- Co zesłał Izraelitom Pan Bóg podczas wędrówki do Ziemi Obiecanej?
- Dlaczego faraon rozpoczął pościg za Izraelitami?

Propozycje książek, w których występuje postać Mojżesza:

Mogą posłużyć katechecie do uzupełnienia wiedzy lub zostać polecane uczniom starszych klas.

1. Pustynia Jan Dobraczyński
2. Mojżesz w Egipcie Lynne Reid Banks
3. Mojżesz i Echnaton Ahmed Osman
4. Mojżesz Howard Fast
5. Życie Mojżesza Grzegorz z Nyssy
6. Z Mojżeszem do Ziemi Obiecanej. Pustynna szkoła zaufania Danuta Piekarcz
7. Żydzi na Nilem. Od Ramzesa II do Hadriana Józef Méléze- Modrzejewski
8. Mojżesz myśliciel Andrzej Świącicki
9. Od Mojżesza do Mahometa praca zbiorowa
10. Mojżeszowe tablice. Opowiadania dla młodzieży na temat Dekalogu Wilhelm Hünermann

